

VISOR och SÄNGER
från
LUNDERÖDSÅSEN

II

Sjöngos under slutet av
förra århundradet i
Lönshult och Ågera
samt byarna däromkring.

UPPTECKNADE AV TURE HULTHÉN ÅREN 1947 OCH 1948.

Staffansvisa från Linderödsåsen 1.
(Enl. Ola Månsson)

Livligt.

Sanct Staffan han rider sina få-lar te vanns
vaka du om ju-le-natt, Vaka
Herren med oss al-la.

1. De två de voro röda, de två de voro grå

.....

2. Den gråe den lade han gullsadelen uppå.....

.....

3. Herodes skulle rida till Betlehems stad.....

.....

4. Då mötte han vår Herre så gammal en man.....

.....

5. Det är och har varit gamla männers plägsed.....

.....

6. Att när två männer mötas så talas de väl vid....

.....

7. Vår Herr han satte sig på jorden och skrev.....

.....

8. Då skapte han ormar och ödlor därvid.....

.....

.....

19. Den hanen den var stekter och lagder uppå fat...

.....

20. Den hanen han baska^{1/}sina vingar och gol.....

1/ Första gången sjöng Ola Månsson "flaxa".

Den "gamla" Staffansvisan.

Uppteckning den 2 jan. 1948 efter Ola Månsson, Viggarum, f.d.

2 nov. 1862. /Han beklagade att han ej kunde orden ordentligt.

"Jag får ingen reda i det"./

Eftertryck förbjudes.

Staffansvisa från Linderödsåsen. 2.
(Efter Per Nilsson, Olseröd f. 1891)

Lugnt

The musical score is written on four staves of five-line music staffs. The key signature is B-flat major (two flats). The tempo is marked 'Lugnt'. The lyrics are written below the notes. The first two staves contain the first part of the song, ending with 'Va - ka, Her-re ned oss al - la.'. The third staff begins with a pickup note, followed by a measure starting with a sharp sign. The fourth staff ends with a double bar line.

Han klappa - de den bru - ne, han strök den grå. Vaka
ned oss jule - natt. Den gu- le den lade han gull-
sa-de - len up - på. Va - ka, Her-re ned oss
al - la.

*) Sjöngs av Per Nilsson mitt emellan e och ess.

1. Herodes han rider sina hästar till vann
vaka ned oss julenatt,
då fick han se en stjärna i Österns rika land,
vaka Herrnen ned oss alla.
2. Vad månde den stjärnan betyda då,
jo här är född en konung, som är näktigar än du.
3. Är en konung född son är näktigar än jag,
då vill jag rida till Betlehems stad.
4. Herodes han gångar sig i stenstallet in,
där fick han skåda de fålarna tre.
5. Han klappade den bruna, han strök den grå,
den gula den lade han guldsadeln uppå.
6. Och när son han ridit ett stycke uppå väg,
så möter han vår herre så gammaler en man.
7. Det brukar ju att vara en gammal mans plägsed,
att när son två träffas så talas de väl vid,
8. Det brukar ju att vara en gammal mans plägsed,
att när son två tala så sätta de sig ner.
9. Herodes han böjde sig till jordene ned,
Ornar och slangar de skapade han där ned.
10. Nu haver du ju skapat dessa gruveliga ting,
men du kan varken giva den liv eller and.
11. Vår herre han böjde sig till jordene ned,
solen och månen de skapade han därmed.

Eftertryck förbjudes.

Staffansvisa från Linderödsåsen. 3.

Hurtigt.

Staffan var en stalle dräng, en stalle -

dräng, han vattna sina fålar fem, i

ra, i ra, i rom fa - deral - la, gossar,

låt oss lusti - ga vara, en gång jul om

året bara, bom fa - de - ralla ralla la

Melodi och text såsom den sjöngs i min barndom och
ännu sjunges.

De två de voro röda, ja, röda,
de tjänade väl sin föda.....

De två de voro svarta, ja, svarta, 3/
de voro smala och smarta .....

De två de voro vita, ja vita,
de voro varandra lika.....

(sjunde)
Den femte den var apelgrå, ja, apelgrå,
den rider själva Staffan på.....!

Hur länge ska vi hålla här, vi hålla här, 1/
vi frysa alla om våra tär.....

Hur länge ska vi hålla vid er vägg, ja, vid er vägg, 1/
det fryser isar i vårt skägg.....

Det traskar uti fastan, i fastan, 1/
Nu kommer gubben med flaskan.....

Och gubben hette Joakim, ja, Joakim,
han bjöd oss alla stiga in .....

Och gumman hette Anna, ja, Anna,
hon bjöd oss vin ur en kanna.....

Och dottern hette Stina, ja, Stina,
hon bjöd oss bullar fina.....

Och flickan hette Lisa, ja, Lisa, 2/
hon bjöd oss stekta grisa.....

Och sonen hette Edevin, ja, Edevin, 2/
han bjöd oss alla brännevin.....

Och drängen hette Höken, ja, Höken, 2/
han bjöd oss alla göken.....

Och drängen ligger i bänken, i bänken,
han väntar uppå skänken.....

Adjö, hav tack för denna gång, för denna gång,
nu sluta vi vår julesång.....

Nu rida vi hem till vår går, hem till vår går, 1/
och komma igen i dag om ett år .....

Nu rida vi till nästa går, till nästa går,
och komma åter om ett år .....

Min egen text har kompletterats av:
1/ Per Bygge, 3/1 1948 ,f. 14/3 1862.
2/ Per Nilsson, Olseröd, 4/1 1948.
3/ Elna Persson f.1896 i Lönshult.

Eftertryck förbjudes

Staffansvise 1 uppteckning

den 3 jan. 1948 efter Per Nilsson i Nybygget (Bygget) f. den
14 mars 1862 - utan melodi.

"Nötten mellom Julada o Anendan skolle de moga ing mög for na-
boana. Så sjonge de sin på morenen vä traj-tiden.

Hont de va?

Ja:

Herodes re - en stjärna gick fram - så skolle de vanna ög förståss.

Vad månde den stjärnan betyda ?

Jo, en Konung är född, som är större än du.

Vaka Herren med oss i natt.

Vaka Herren med oss alla.

Är en Konung födder, som är bättre än jag?

Vaka med oss Julianatt.

Så statt du stekte hane då upp och gal.

Vaka Herren med oss alla.

Och hanen han steg då upp och flaxade och gol.

Vaka med oss Julianatt."

Eftertryck förbjudes.

Anm.

Seden att "rida Staffan" levde länge kvar i hembygden. Min egen far red Staffan i min barndom vid sekelskiftet. I Olseröd t.ex. fortsatte sedan så sent som inpå 1920-talet, då Per Nilsson var en av deltagarna. Han hade då med vissa avbrott hållit på ända sedan 1909. Ursprungligen sjöngs i olika former de två sånger i olika visorna, i Olseröd närmast nr. 2. "Men så tyckte vi den var sär- tingen o så börja vi sjonga den nya". (Per Nilsson i Olseröd) Om kvådet på de gamla visorna synes ha varierat i olika socknar och byar med ibland en, ibland två verser.

Den gamla Staffansvisan.

Uppteckning i april 1948 efter Håkan Olsson f. 10/6-1864
och Per Olsson f. 20/1-1861, båda från Degeberga, verk-
ställd av Fru Anna Nilsson, Tölasta.

1. San Staffan rider sina hästar till vanns. Vaka med oss julanatt.
Så såg han en stjärna i Österland. Vaka du med oss alla.
2. Va månne denna stjärnan betyda oss nu .....
I natt är född en konung, som är bättre än som du .....
3. Är här född konung som (är) bättre än som jag .....
Så stått upp du stekte hane och gal .....
4. Den hanen var stekt och framburen uppå fat .....
Han schågrar sina vingar så högt och han gal .....
5. Herodes han satt på sin kungliga stol .....
Han bleknar, han svartnar, han föll ned till jord .....
6. Herodes han gångar sig åt stenstallen in .....
Till att få skåda de fålarna sin .....
7. Han klappar den brune, han stråg den grå .....
Den gula lade han gullsadeln uppå .....
8. Och när han hade skådat de fålarna sin .....
Så tar han dem ur stallen och till Betlehem red .....
9. Och när han hade ridit ett stycke uppå väg .....
Så möter han Vår Herre så unger en man .....
10. Så, var skall du rida, mens du rider så fort .....
Jo, jag skall rida till Betlehems by .....
11. Det plägar ju o. vara en gammal plägsed .....
Att när som två de mötas så talas de ju vid .....
12. Det plägar ju att vara ett gammalt plägsord .....
^(en) Att när som två de mötas så sätta de dom till jord .....
13. Vår Herre han satte sig till jorden ner .....
Solen och månen han skapte därvid .....
14. Nu haver jag skapat dessa däjeliga ljus .....
Skapa du nu två lika däremot .....
15. Herodes han satte sig till jorden ned .....
Ormar och "slångor" han skapte därvid .....
16. Nu haver du skapat dessa gryvelige djur .....
Nu kan du varken giva dem liv eller and .....
17. Vår Herre han räckte ut sin milderika hand .....
Så gav han dem liv men släppte ingen ann*
18. Herodes han svingar sin gångare grå .....
Sen rider han åt vägen så långt därifrå .....
19. Herodes han svingar sin gångare gul vaka med oss julanatt
Sen rider han så fort som fågeln han flyger vaka med oss alla.

- Anm. 1. I orginal-uppteckningen står det i stroferna 1,3 och 4
"Vaka du med oss alla". I övriga strofer "Vaka med oss alla!"
2. Melodin okänd. Kan sjungas på samma melodi som nr 2
(Per Nilssons - uppteckningen)

Eftertryck förbjudes!

* skall väl vara "slätt ingen and."

Vaggvisa. 1.

Min stemor hum va så stri, hum ga me mad i en
ski - den klud, dricka å ett vä - ra - horn, hum
ba me dry - a långt i - frå gå - ren. Så
dröja me - te Tån - ga, där lo ja gi - der - na
gång - a, där sat - te ja me ong - e vi - be - na - torn
där lär - de ja o blå - sa i horn, Bälta, Broga,
Sånnan, Soga. Så de gi - derna komma.
Gi - derna gå i backa - skau, Gider po - der i
ho - jen, Hår e du for här e ja
Här e nø - der o här e bär, Här e bet - ter
gres än där, Här e pi - or o le - ga mä
Här e bor o bän - ka o här e vin o
skän - ka.

Melodi och text enl. syster Bengta, f. 1887
och bror Nils, f. 1876.

Eftertryck förbjudes.

Vaggvisa 2.

1. Trin tranne-ri - trunna, katten slo på sin
trumma o fyra möss de gå i dans så
hela joren run - ga. V. 2. Tre trappor gick ja,o
fyra lys - sar fick ja, o hade ja flera
trappor gått, så ha - de jag flera kyssar fått.
Melodi och text enl syster Bengta.

Eftertryck förbjudes.

Vaggyvisa. 3.

Krå: gan si - der på korke - tag o talar må sina små
dött - rar. Var ska vi i vinter gå, vi
fry - sa om vina små föt - ter. Jo vi ska resa te
Dan - ne - mark, kö - ba sko for en hal - ver mark.
vers 1. λ
korn, korn pepperkorn, katten han blå - ser i
sil - ver - horn.

Vers 2. (Obs! Stavelserna här stämma ej riktigt med noterna!)

Ja ska vagga morsa barn, förtjena me en kaga %.
Kan ja inte kagan få,
så ska ja la vaggan stå,
o la barned greda.

Melodi och text enl. syster Bengta.

Eftertryck förbjudes!

Herr Feder.

Lugnt

The musical notation is written on four staves of five-line music paper. The key signature is B-flat major (two flats), and the time signature is common time (indicated by '2'). The notes are primarily eighth and sixteenth notes. The lyrics are placed below each staff. The first staff starts with 'Herr Peder han gångar sig på kammar - gol- vet'. The second staff continues with 'in, Han kam mar och han kru- sar upp sitt'. The third staff begins with 'hår. Sen gång- ar han sig till foster mo- der'. The fourth staff concludes with 'sin, och han fråga - de va död han skulle få.'

Mel. enl. Ola Mänsson (f. 1862) 1/1 1947
Texten enl. min syster Anna, f. 1867, kompl. av bror Nils, f. 1876

2.

Inte skall du dö uppå sotesängen din,
ej heller blir du slagen i krig,
men akta dig väl för de böljorna blå,
att de inte förkorta ditt liv.

3.

Skepp skall du bygga av lättaste kork,
dess master av valfiskabén,
vimplarna skall vara av rödaste guld
och flaggorna även likaså.

4.

Men när de hade seglat en hundrade mil,
så började skeppet på att stå.
De bad då till sin Gud och till sin far i himmelen
om hjälp om de detta kunde få.

5.

Kaptenen han var ju en förståndiger man,
och han talade förståndiga ord.
Kom låtom oss kasta en guldtärning ombord
och se vem den störste synd har gjort.

6.

Den förste guldtärningen på sorgebordet rann
emellan de skepparemän,
och lotten föll på Peder, den föll för förste gång
på vår älsklighe konungason.

7.

Den andre guldtärningen på sorgebordet rann
emellan de skepparemän,
och lotten föll på Peder, den föll för andre gång
på vår älsklighe konungason.

8.

Den tredje guldtärningen på sorgebordet rann
emellan de skepparemän,
och lotten föll på Peder, den föll för tredje gång
på vår älsklighe konungason

9.

Ja, eftersom jag nu den största synd har gjort,
så bekänner jag mitt brott inför er.
Tre kyrkor har jag rövat, och två kloster har jag bränt,
tre flickor har jag narrat och skämt.

10.

Om någon utav eder skulle komma i land
och min fästemö hon frågar efter mig,
säg henne, att jag tjänar uti främmande land
och har det både trevligt och gott.

11.

Om någon utav eder skulle komma i land
och min fostermöder frågar efter mig,
säg henne, att jag vilar uti evighetens kval,
säg henne, att hon bätttra sig må.

12.

Sen togo de Peder i hans fagengula hår,
och nu hiva de honom uti sjön.
När Peder börjar sjunka, börjar skeppet att gå
och svaja uppå böljorna de blå.

Variant   Herr Peder han svepte sig i kappan den blå
enl. A.N-n.   och kasta sig i villande sjön.
                             Så bläste där upp en nordelig vind,
                             och strax börja skeppet att gå.

Eftertryck förbjudes!

Herr Peder.
(Variant)

Lugnt.

Herr Pe - der han gångar sig till fostermoder
sin, Han fråga - de vad död han skulle
få. Om han skull dö uppå so - te
säng, Eller han skulle bli sla - gen i krig.

Text och melodi enl. Anders Nilsson, Bygget
31/12 1946 f. 1860.

Skinnkompassdansen,

Hastigt.

Den som kan dansa skinnkompass han ska kunna dansa

rik-tigt raskt. Ett, två, tre, fy - ra och fem.

(Enl. Anders
Nilsson, Bygget
31/12 1946)

Denna skinnkom - passen kommer snart i - gen.

Variant.Ola Måansson, Viggarum, uppt. 1/1 1947

Ett, två, tre, fy - ra och fem. Denna skinnkompassen

kommer väl i - gen.

Enl. Anders Håkansson f. i Bertilstorp på 1870-talet
"denna Skinnkompassen den gick me kläm."

Eftertryck förbjud

Mäster Jonkel

Efter Ola Månssons i Viggarum melodi; delvis hans text.

The musical score consists of ten staves of handwritten music. The lyrics are written below each staff, aligned with the corresponding musical notes. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with various rests and dynamic markings like a crescendo arrow and a decrescendo arrow. The lyrics describe a master blacksmith named Jonkel, his tools (lided, skär), and the process of forging a sword (hövelbång).

Fosst den här o. sen den där
sen e där ett lided skär
Här o. där lided skär
Mäster Jonkel med sin snabel
han har ook ett lided skär
Fosst en kort o. sen en lång
sen e där en hö - vel - bång
hö - vel - bång kort o. lång lided skär
här o. där Mäs - ter Jon - kel med sin
sna - bel han har ock en hö - vel - bång

Här e ham - mar, här e tång

Här e os - se Mäst - ters pong Mäst - ters pong

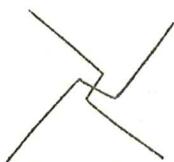
ham - mar tång hö - vel - bång etc.

T X J

1. | | X   2. | | J   3. T X J
 "Den"! Den skär   kort lång hövel- hammar, tång "Mästers
 här, "där" (sax)   bång   pong"

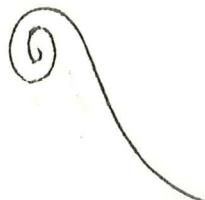
här e ring
o. här e ring

här e åsse
vädersting
(väderkvarn)

här e kloss
o. här e klong

här e åsse
sotarrång

Mäster Jenkel (Jenkel)

Eftertryck förbjudes!

Mäster Jonkel är en barnvisa. Den sjöngs i hembygden ännu i början på detta århundrade, bland annat av Per Jönsson i Lönshult (1849 - 1909), som kallade den Mäster Jenkel. Han använde därvid något för tillfället tillgängligt stort papper, exempelvis det som satt kring dåtidens sockertoppar och var tillräckligt långt för hela bildserien. Han bredde ut papperet på bordet och ritade och sjöng samtidigt, med barnflocken runt omkring.

Ritningen och texten måste följas åt enligt följande (där ritning förkortats till r och "pekas ut" till p):

1. Först den här -r- o sen den där -r- (repris), sen e där ett lided skär -r (ordet "skär" drages ut under sjungandet så att man hinner rita saken). Mäster Jonkel med sin snabel -r (här får också sjungandet dras ut, så att man hinner rita gubben med den långa näsan) - han har ock ett lided skär (här pekar man på den förut ritade saken).
2. Först en kort -r- o sen en lång -r- (repris), sen e där en hövelbång -r- hövelbång -p-, kort -p- o lång -p-, lided skär -p-, här -p- o där -p-. Mäster Jonkel med sin snabel (här göres en svepande rörelse runt den långa näsan), han har ock en hövelbång -p-.
3. Här e hammar -r- här estång -r- (repris), här e åsse Mästers pong -r-, Mästers pong -p-, hammar -p-,stång -p-, hövelbång -p- etc.
De följande stroferna se teckningarna!

Anm. 1.

Då jag själv sjunger visan, brukar jag rita Mäster längst till höger. Per Jönsson ritade honom alltid först (uppgiften lämnad av dottern Elna).

Anm. 2.

De olika "verserna" äro hopblockade från olika håll: Ola Måansson, Syster Anna (1867-1947), Per Jönssons barn, Elna (f. 1896) och Jöns (f. 1894).

Anm. 3.

Ordningen på stroferna är den av Ola Måansson uppgivna. Elna Persson menar med bestämdhet, att "hyvelbång, hammar -stång, kloss o klång" stodo intill varandra. Hon påstår, att klång betyder den pinne, med vilken man spände sågsträngen. (Jag fick denna "vers" ursprungligen av syster Anna). Ordet kloss har i bygden olika betydelse. Skulle ordet klång vara riktigt uttolkat, torde väl kloss betyda den tråbit, i vilken man skär en skåra, att sätta sågen i. Själv har jag brukat rita två "koknäppor" (= kobindslen av trä), som hänkta i varandra. Detta enligt syster Annas anvisning. Hon sa, att med klång menades just denna "klave" eller "knäppa". För denna tolkning talar utom hennes version, en uppgift av docenten Gunnar Hedström, Lund, att "klave" har en dialekt-form i Småland, som påminner något om "klång". Mot detta talar Elna Perssons uppgift, samt det förhållandet, att visan förefaller att vara en typisk hantverkarvisa.

Det kanske bör nämnas att Ola Måansson, som alternativ till namnet Mäster Jonkel, hade "Mattes Snusnäbb" - "en fatti påg, som ga se ud i världen o som de sen gick better o better for." Då kunde det ju passa bra med en ko på slutet, även om logiken med sctarrången icke är den bästa.

Göteborg i december 1948

Ture Hulthén

Innehållsförteckning.

Staffansvisa från Linderödsåsen. 1.

Den äldsta melodien, numera troligen endast känd av Ola Månsson. Antagligen från Ola Månsson födelseby, Slätteberga.

Staffansvisa från Linderödsåsen. 2.

Har troligen sin utbredning med Olseröd i Maglehems socken som centrum.

Staffansvisa från Linderödsåsen. 3.

Som synes varierades texten mycket.

Staffansvise - uppteckning.

Vaggvisa. 1.

Vaggvisa. 2.

Jämför Edvard Griegs text till Bådn Låt!

Vaggvisa. 3.

Denna text igenkännes även i Bådn Låt.

Ofta improviserades text till denna melodi.

Innehållet berörde dagens händelser,
skördearbete, grannarnas förhållande o.dyl.

Herr Peder.

Melodien har ett otal varianter, av vilka en upptagits här.

Herr Peder (Variant.)

Skinnkompassdansen.

-o-o-o-o-o-o-

PRIS KRONOR 7:-

Noterna tecknade hos F:a A.Gylling. Gbg.